

BOROS JÁNOS

KÖSZÖNTŐ A BERDE-SERLEGGEL

Főtisztelendő Püspök úr, Főgondnok Urak, Főtisztelendő Főtanács!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy ez évben – egyházunk számára történelmi pillanatban – én mondhatom a köszöntő beszédet a Berde-serleggel.

A Berde-serleges köszöntő nemcsak egy unitárius jótevőre való emlékezés, hanem annak a szellemiségnek a felelevenítése is, amelyet Berde Mózsa jelképez vallásos közösségünk számára.

„... így vall erről:

„Kora fiatalságotól szívem egy érzést, agyam egy gondolatot táplált: felsegíteni szegény vallásközösségemet, könnyíteni az utat tanuló fiatalságának a tudományok megszerzésére és segíyezni elaggott szolgálait és tanárait. E célra törtem feszített munkássággal s miután, ha kismértékben is, sikerült valamenynyire, örömmel és Istennek hálát adva halok meg a segélyért, mellyel munkámat elősegítette és megáldotta.”

Egyházunk nagy mecénása látta a vagyonától, iskoláitól, alapítványaitól megfosztott közösség szomorú jelenét és bizonytalan jövőjét, de tudta azt is, hogy a kiút, a megmaradás, a továbblépés lehetősége mibennünk kell hogy megszülessen. Ez újjászületéshez kívánt ő is hozzájárulni azáltal, hogy az erdélyi unitarius vallásközösséget örökösének nevezte meg. Végrendeletében figyelme kiterjedt az egyházi élet minden területére, diákok, tanárok, egyházközségek és az egyház általános szükségleteire, bízva abba, hogy a hagyatékot az utódok „hagyományos buzgósággal és szokásos takarékoszággal” fogják kezelni.

Berde Mózsa meglátásai a 19. század végén egyházunk állapotáról és szükségleteiről ma is – legnagyobb szomorúságunkra – az igazság megkérdőjelezhetetlen erejével bírnak. Az az osztó igazság, amelynek nevében vagyonát egyházunkra hagyta, a mai napig sokban hibádzik, és az a szellemiség, amelyet megelőlegezett híveink áldozatos buzgóságáról, csak részben hozta meg a gyümölcsseit.

Egyházunk két fő testületének mai és holnapi döntése arra hivatott, hogy mérlegelje az elmúlt esztendő, válassza meg főtiszttségviselőinket és kormányzó testületeinket, annak a jövődönnek a reménységével, amely képes megtartani és gyarapítani őseink szellemi és fizikai örökségét.

Vallásos közösségünk életében lezárul egy szakasz, és kezdődik egy új, amelynek vajúdásainál mi kell hogy bábáskodjunk. A születés azonban csak a kezdet, az igazi felelősség a folytatásban rejlik. Ehhez a folytatáshoz nem elég az új vezetőség. Új lelkületre is szükség van, új lendületre, amely előre mozdíthatja

egyházunk életét. A változás, a megújulás nemcsak „fenn” kell hogy megtörténjen, hanem hatnia kell egyházköreink, egyházközseink és minden egyháztagunk életében és jövőképének kialakításában is.

Nehéz feladatok előtt állunk, egyháziak és világiak egyaránt. A fokozódó szekularizmus, az egymástól és közösségeinktől való elidegenedés, a fenyegető gazdasági válság még inkább próbára fogja tenni hitünket, hozzáállásunkat és emberi tartásunkat.

Vajon az előttünk álló próbatétel közelebb segít-e egymáshoz, vagy a magunk személyes gondjával, bajával elfoglalva még inkább elzárkózunk a közösségi terhek vállalásától?

Egyházközösségünket eddig sem a sokaság, hanem a kevesek áldozatos hite és munkája tartotta meg, akik Berde Mózsa szellemiségével hitüket, tudásukat, idejüket és nem egyszer anyagi javaikat is egyházunk szolgálatába állították. A jelen azonban azt mutatja, hogy e kevesek ereje és kitartása nem lesz elég a jövőendő építésére, legfennebb a megmaradásra. Ez azonban unitáriusokként, magyarokként, Isten gyermekeiként nem elégíthet ki bennünket. Szükségünk van a múltunkból táplálkozni, jelenünket alakítani, jövődönkben bizakodni, de ez csak együtt, közösen lehetséges.

Újra kell tanulnunk a közösségeinkhez való tartozás, a közösségeinkért való felelősségvállalás leckéjét.

Újra kell tanulnunk egymás vállalását és elfogadását a magunk hibáival és erényeivel, meg kell látnunk az összefüggéseket gyülekezeteink és egyháztagjaink életében és döntéseiben, annak a hitnek és szeretetnek a jegyében, amely emberi és hittársi szolidaritásunkban kell hogy gyökerezzen.

Fel kell elevenítenünk azt a hagyományos buzgóságot, amellyel őseink a történelem viharaiban is helyt tudtak állni, vallásukhoz való töretlen ragaszkodásukban, közösségükhöz és egymáshoz való feltétlen odaadásukban. Az a példa, amelyet szüleink és nagyszüleink életében megtapasztaltunk, általunk kell élővé váljék, hogy gyermekeink és unokáink életében is megteremje a maga gyümölcsseit.

Tudomásul kell vennünk, hogy hitéletünk milyenségét és közösségeink megmaradását a ránk bízott fizikai és szellemi vagyonnal való gazdálkodás minősége nagyban befolyásolja.

Berde Mózsa intése a szokásos takarékoságról az elkövetkezendő időszakban nagyon is megszívlelendő, ha egyházközseink, egyetemes egyházunk megmaradását kívánjuk.

Bölcs előrelátással, megfontolt gazdálkodással kell irányítanunk közösségeink életének anyagi alapját, tudva azt, hogy a ma végzett munkánk jelenünket és gyermekeink megelőlegezett jövődjét biztosítja.

Hatalommal és szabadsággal felruházott gyermekei vagyunk Istennek, akár a nemsokára megválasztandó vezetőségről, akár egyszerű egyháztagokról van

szó. E hatalmat, az azzal járó szabadságot és felelősséget mindannyiunknak a magunk helyén, a magunk feladatainak teljesítésével kell megélnünk és valóra váltanunk. Feladatunk és hivatásunk van, amelynek lelkiismeretes betöltéséről nemcsak egymásnak, közösségünknek, gyermekeinknek tartozunk, hanem Istennek is.

E hatalom azonban csak akkor érvényesülhet igazán, csak akkor nem szorító erő, hanem a megtartás áldott ereje, ha *hitelesség* áll mögötte. Az a hitelesség, amely egyházi vezetők és egyháztagok, lelkészek és világiak döntését a felelősséggel vállalt, legjobb tudásuk szerint és tiszta lelkiismerettel végzett munkának köszönheti. Az a hitelesség, amelynek meg kell jelenítenie mind az egyén, mind közösségeink életében a jókedvvel végzett szolgálat által.

Ez az a hitelesség, amellyel bebizonyíthatjuk önmagunknak, közösségeinknek, társadalmunknak, hogy hitünknek és egyházi intézményeinknek van és lesz jogosultsága a ma kihívásai közepette is.

Ha életünket szolgálatnak fogjuk fel a többre-hivatottság állandó vonzásában, akkor nem lesz közöttünk első és utolsó, nem lesz kis és nagy gyülekezet, vezető és vezetett, hanem hívő és szabad emberek közössége, akik Istentől kapott tehetségüket a maguk helyén Isten és embertársaik szolgálatában kamatoztatják.

A hatalom igazi súlya a felelősség súlya, a cselekvés súlya, amelyet a jelenben nekünk kell elhordoznunk. E feladat sokszor megrémít, elijeszt bennünket, sokszor érezzük inkább tehernek, mint áldásnak, de életünk e kétségesskedő pillanataiból születhetik meg a felismerés emberi és istengyermeki mivoltunk kibontakozásának igazi lehetőségeire.

Nem a látszólagos nyugalom és a langyos semmittevés szülte a sorsfordulókat az egyén és közösség életében, hanem a megpróbáló idők és körülmények, amelyek cselekvésre és kiállásra készítették őket azon értékek védelmében, amelyeket fontosnak tartottak.

Egyházunk történetének több mint négyszáz éves múltja bizonyosság arra, hogy minden korszak kitermelte azokat az egyéniségeket és közösségeket, akik és amelyek vallásunk megmaradását biztosították a mostoha időkben is, és a gondviselő Isten megtartása mellett mindig ott volt az egyes unitárius ember hite, munkája, áldozata és egyházszeretete.

Az isteni gondviselés továbbra is kíséri életünket és közösségünk sorsát, de szükség van a *mi* hitünkre, munkánkra, összefogásunkra, a közügyek terhének hordozására is a megmaradáshoz, a fejlődéshez. Ennek vállalása és végrehajtása a mi igazi hatalmunk és felelősségünk, hitünk próbaköve.

Eljünk hittell, döntünk és cselekedjünk felelősséggel, munkálkodjunk reménységgel – és Isten a mi reményeinkben meg nem szégyenít.

Bízunk a magunkban, e világban, közösségeink vihart kiálló képességében, unitárius hitünkben, amely nemcsak nekünk, hanem másoknak is erőforrás lehet.

Isten áldása legyen az előttünk járók emlékezetén, példájuk buzdítson bennünket vállalt feladataink elvégzésére, egyetemes egyházunk és közösségeink előrehaladásáért!

Ezekkel a gondolatokkal emelem a Berde-serleget, hálát adva Istennek a megtartásért, erőt, egészséget, kitartást kívánva a jelenlevőknek, anyaszentegyházunk minden egyes tagjának az előttünk álló úthoz!

Szószék – Űrasztala – Szertartások

DR. REZI ELEK

SZÓLNI ÉS TENNI¹

„Űgy beszéljeteK, és Űgy cselekedjeteK, mint akiket a szabadság törvénye fog megítélai” (Jak 2,12)

Mindenekelőtt Istennek adunk hálát, hogy 440 év távlatából ma az 1568. évi tordai országgyűlési végzés vallásszabadságot biztosító határozatára és egyházunk megalapítására emlékezünk és emlékeztetünk.

Amikor *egyházunk megalapítását* említettem, távol áll tőlem vitába szállni a történészekkel, hogy mikor is történt az egyházunk megalapítása? Számomra nem az a fontos, hogy mikor történik a felekezetek „taxatív felsorolása”, sem az hogy mikorra fejeződik be az unitárius egyház intézményrendszerének a kialakulása, hanem az, hogy 1568-ban egy olyan *folyamat indult* el visszafordíthatatlannul, amely az unitárius vallás létjogosultságának és az unitárius egyház megalakulásának, intézménnyé fejlődésének a feltételeit biztosította. És természetesen az is figyelemre méltó, hogy ennek a folyamatnak részesei az erdélyi protestáns egyházak, a római katolikus egyház is, mert az 1568. évi tordai országgyűlési végzés biztosította a három protestáns vallás (evangélikus, református, unitárius), és a római katolikus vallás szabad gyakorlatát is, megteremtve a *recepta religio* rendszert.

Ezért ki szeretném hangsúlyozni, hogy az 1568. évi országgyűlés vallási végzése *közös történelmi örökség*, amelyre nemcsak az unitáriusok, hanem a protestánsok és római katolikusok is elismeréssel és tisztelettel emlékezhetnek. Ugyanis amíg Európa országaiban vallásháborúk, üldözések, vallásegyenlőségi küzdelmek folytak, és csak korlátozott vallásbékék születtek a békés együttélés megteremtéséért (lásd 1555. évi augsburgi, az 1648-as vesztfáliai béke), addig Erdélyben a vallásszabadság – a hit szabad megvallása, a megvallott hit szabad követése – törvény által garantálva lett.

¹ Elhangzott 2008. november 15-én a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban, az Erdélyi Unitárius Egyház megalakulása 40. évfordulóján, Kálmán István születésnapján.